

узагальненні етапів формування депозитної політики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Коцовська Р. Р. Банківські операції : навч. посібн. / Р. Р. Коцовська, О. П. Павлишин, Л. М. Хміль. – К. : УБС НБУ ; Знання, 2010. – 390 с.
2. Сало І.В. Банковское дело / Сало І.В., Турбанов А.В. – М.: Фінанси і статистика, 2005. – 353 с.
3. Бартош О. М. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О. М. Бартош // Вісник університету банківської справи національного банку України. – 2008. – № 3 – С. 98–101
4. Коробова Г.Г. Роль депозитів населення у формуванні ресурсної бази банку / Г.Г. Коробова // Регіональна економіка. – 2007. – № 1. – С.229-237.
5. Єпіфанов А.О. Особливості формування депозитних ресурсів банками України / Єпіфанов А.О. // Фінанси України. – 2009. – № 12. С-95.
6. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент / Бланк А.О. // Фінанси та кредит. – 2009. – № 3. С-101.
7. Волохата В.Є. Роль депозитної політики в управлінні ресурсами банку / В.Є.Волохата //Вісник НТУ «ЧП». – 2012. – № 58 (964). – С. 38–46.
8. Герасименко Р. А. Депозитная политика банков и факторы, влияющие на ее формирование / Р. А. Герасименко, Е. И. Хорошева, В. В. Герасименко // Финансы, учет, банки. – 2011. – № 1 (17). – С. 141– 150.
9. Дмитрієва О.А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку /Дмитрієва О.А.// Фінанси України. – 2008. – №5 С.15-17.
10. Еш С. Депозитна політика комерційного банку та напрями її вдосконалення в умовах економічної кризи банків — К.: УБС НБУ. Знання, 2010. — 390 с.
11. Кучеренко С. А. Депозитна політика банку та основні напрями її реформування / С. А. Кучеренко, Я. В. Лихочас // Бізнес Інформ. - 2013. - № 6. - С. 342-345.
12. Лавров Р.В. Депозитна політика банку в сучасних умовах / Р.В. Лавров // Науковий вісник ЧДІЕУ. — 2010. — № 4 (8). — С. 182—187.
13. Мельникова І.М. Маркетингові аспекти формування депозитної бази комерційного банку / Мельникова І.М. // Банківська справа. – 2005. – №3. – С.40-41.
14. Бойко Д.І., Териця Д.О. Дослідження сутності ресурсного потенціалу банку / Д.І. Бойко, Д.О. Териця // Вісник економіки транспорту і промисловості, - УкрДАЗТ, №50, 2015р. С. 319–322.

*Рецензент д.е.н., професор УкрДУЗТ Зайцева І.Ю.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Уткіна Ю.М.*

УДК 336.764.1

КЛАСИФІКАЦІЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА ГРУПАМИ ТА ОЗНАКАМИ

*Зайцева І.Ю., д.е.н., професор,
Ситник Н.С., студентка (УкрДУЗТ)*

У статті розглянуті особливості класифікації нематеріальних активів за окремими їх ознаками та групами в сучасних умовах господарювання. Проаналізовані різні види класифікації нематеріальних активів, які піднімаються в економічній літературі. Деталізовано критерії їх групування, завдяки чому поглиблено уявлення про характерні риси даної категорії активів, а також взаємозв'язки, що виникають на різних етапах її розвитку.

Ключові слова: нематеріальні активи, класифікація, ознака, група.

© Зайцева І.Ю.,
Ситник Н.С.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 54, 2016

КЛАССИФИКАЦИЯ НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ АКТИВОВ ПО ГРУППАМ И ПРИЗНАКАМ

*Зайцева И.Ю., д.э.н., профессор,
Сытник Н.С., студентка (УкрГУЖТ)*

В статье рассмотрены особенности классификации необоротных активов по отдельным их признакам и группам в современных условиях хозяйствования. Проанализированы различные виды классификаций нематериальных активов, которые поднимаются в экономической литературе. Детализировано критерии их группировки, благодаря чему углубленно представлено о характерных чертах данной категории активов, а также взаимосвязи, возникающие на различных этапах ее развития.

Ключевые слова: нематериальные активы, классификация, признак, группа.

CLASSIFICATION OF ASSETS NEMATERIYALNYH IN GROUP AND SIGNS

*Zaitseva I.U., D.Sc. professor,
Sytnyk N.S., student (USU RT)*

The article describes the features of the classification of fixed assets by their individual features and groups in the current economic conditions. Particular attention is paid to such categories of fixed assets like plant and equipment and intangible assets. Detailed criteria for grouping, so that in-depth understanding of the characteristic features of this category of assets, as well as the relationships that arise at different stages of its development. Classification of intangible assets should be improved to solve the various problems of the company. This approach requires selecting the desired set of classification criteria, taking into account the specific characteristics of the object with the obligatory docking them together. Therefore, the relevance of the topic caused highlighting the importance of intangible assets in the enterprise.

Keywords: non-current assets, classification, an intimation, group.

Постановка проблеми. Для господарської діяльності будь-якого підприємства, крім матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, потрібні нематеріальні активи. Враховуючи особливості сучасного розвитку підприємств, є необхідним більш детально розглянути класифікацію нематеріальних активів, що на сьогодні знаходяться в критичному стані. Тому актуальність даної теми зумовлена висвітленням важливості нематеріальних активів у структурі підприємств.

Аналіз останніх досліджень. Проблема класифікації нематеріальних активів та визначення єдиних критеріїв їх групування є предметом особливої уваги економічної науки. Великий внесок в розробку теоретичних основ і методологічних підходів до даної проблеми внесли провідні вчені-економісти: І. Бігдан [1], Т. Польова [2], Н.Бразилій [3], Л.

Мельник [4], М. Лещин [5], О. Бутнік-Сіверський [6], І.Зайцева [7] та інші вчені. Серед зарубіжних вчених вагомий внесок у дослідження даної проблеми внесли такі науковці: Х. Андресен, Д. Колдуел, Б. Нідлз, Е. Хендріксен [8]. Проте дане питання є недостатньо розроблене і висвітлене в колі науковців і практиків України і залишається актуальним і потребує нагального вирішення. Отже, розкриття питання класифікації нематеріальних активів потребує подальшого наукового дослідження.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Однак сьогочасні реалії функціонування вітчизняних промислових підприємств вказують на необхідність удосконалення класифікаційних ознак нематеріальних активів.

Метою статті є розробка класифікаційних ознак та груп

нематеріальних активів в сучасних умовах господарювання.

Основні результати дослідження.

У процесі розгляду різних підходів вчених-економістів до класифікації нематеріальних активів встановлено, що запропоновані класифікації розрізняються числом, змістом і підходом до формування класифікаційних ознак.

На думку І. А. Бігдан для класифікації нематеріальних активів необхідно встановлювати такі ознаки: об'єкт права; функціональне призначення; засіб придбання; характер володіння; термін корисного використання; використання у діяльності; рівень правової охорони; місце використання; відчуженість; засіб оцінки; джерела придбання; характер участі у виробництві продукту; вплив на фінансовий результат; ступінь ліквідності; ступінь ризику вкладень капіталу в активи [1]. Ця класифікація заслуговує на увагу, тому що може охопити і охарактеризувати значний обсяг об'єктів нематеріальних активів, але все одно потребує удосконалення.

Зокрема, Т.В. Польова вважає, що для раціональної організації обліку нематеріальних активів та ефективного управління ними необхідно класифікувати нематеріальні активи за такими ознаками, як: види прав; стан використання; строк корисного використання; період отримання очікуваної вигоди; ступінь ризику вкладень капіталу в нематеріальні активи [2]. Але наведена класифікація теж вимагає розширення і удосконалення.

Наприклад, Н. М. Бразілій визначає такі основні групи, як: термін використання; ступінь ідентифікації; ступінь правової захищеності; ступінь відчуження; шляхи надходження; ступінь ліквідності і ризику [3]. Ці ознаки потребують удосконалення в зв'язку із ускладненням видів нематеріальних активів. Спрощення класифікації не дає можливості в повній мірі охарактеризувати всі нематеріальні активи.

Так, Л. Ю. Мельник поділяє нематеріальні активи за такими ознаками, як: характер функцій у суспільстві;

господарсько-облікові ознаки; ознаки цілого; спосіб отримання; наявність творчого елементу; відповідно з європейськими стандартами [4]. Необхідно звернути увагу на такі ознаки, як: характер функцій у суспільстві; наявність творчого елементу; відповідність європейським стандартам, що вказує на неординарний підхід.

Класифікація нематеріальних активів повинна бути удосконалена для вирішення різних задач підприємства. Такий підхід потребує вибору необхідного набору класифікаційних ознак з врахуванням особливих характеристик об'єкта, з обов'язковим стикуванням їх між собою.

Існують й інші класифікації нематеріальних активів. Так, М. Лещинин розглядає класифікацію нематеріальних активів за ознакою ідентифікації [5]. Наведена класифікація, на думку автора, досить спрощена і не відображає повною мірою всі об'єкти нематеріальних активів. Зокрема, не визначено категорії прав на об'єкти інтелектуальної власності, хоча виділено нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. За рядом класифікаційних ознак (рис. 1) розглядають нематеріальні активи Е.Святоцький, В.Гладунов, А.Бутнік-Сіверський, Л.Федченко [6]. З погляду автора така класифікація не має чіткого розмежування між об'єктами першої та останньої класифікаційної ознаки, як наслідок вони дублюються. Не відображені такі важливі з точки зору формування об'єктивної інформаційної бази управління нематеріальними активами критерії, як шляхи надходження. Не всі об'єкти подані в групі за правовою ознакою відображають правові підстави (об'єкти промислової власності).

З погляду автора рекомендується виділити таку ознаку групування нематеріальних активів, як економічна категорія (рис.2).

Рекомендовані ознаки класифікації дозволяють класифікувати об'єкти нематеріальних активів залежно від мети, що при цьому ставиться (таблиця 1).

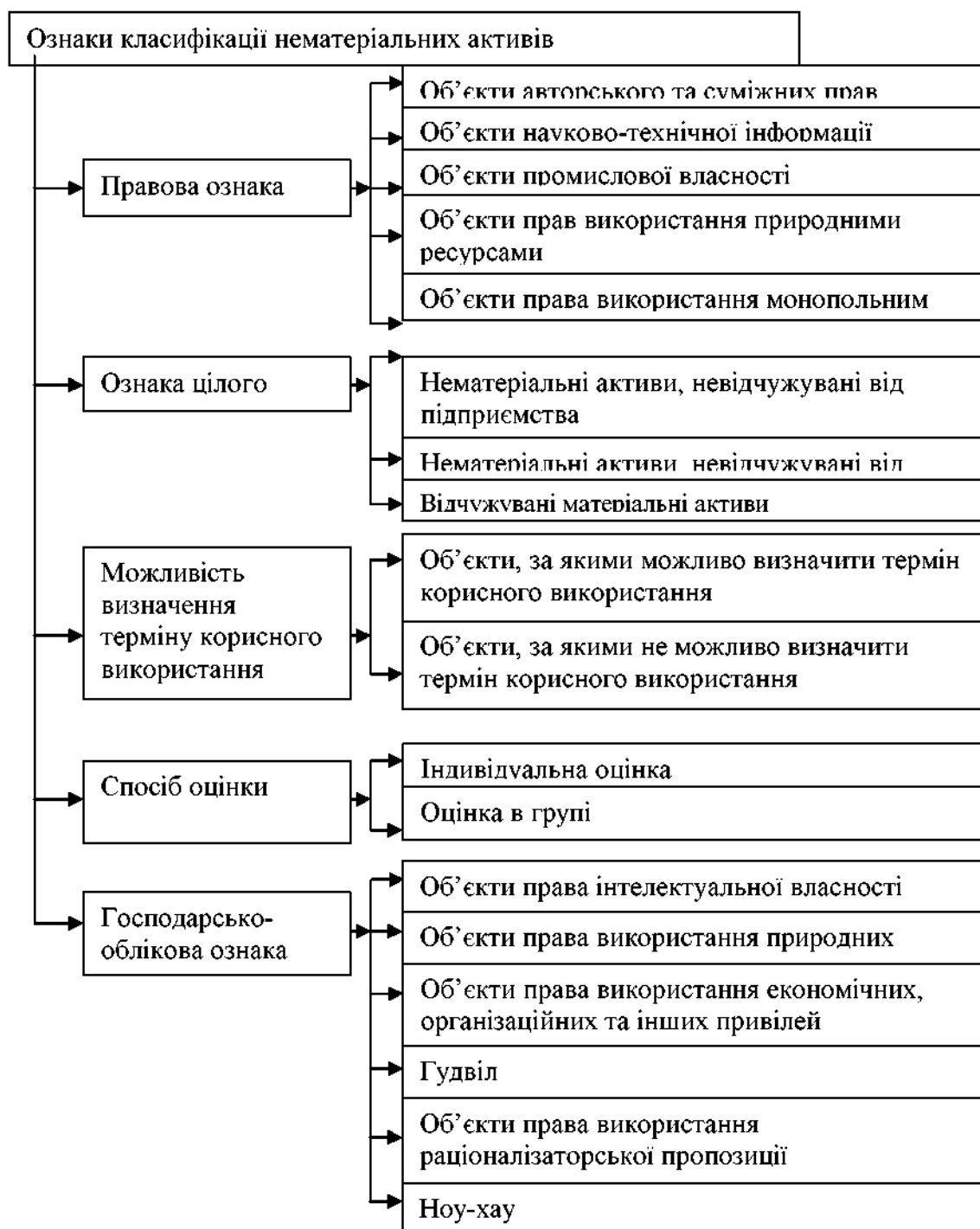

Рис. 1. Класифікація нематеріальних активів за Святоцьким Е., Гладуновим В., Бутнік-Сіверським А., Федченком Л.

Рис. 2. Ознаки класифікації нематеріальних активів як економічної категорії

Критерії класифікації нематеріальних активів залежно від мети їх використання

№ з/п	Класифікаційна ознака	Групування	Можливість використання
1	Термін використання	З обмеженим строком Без обмеженого строку	Використовується при нарахуванні амортизації
2	Ступінь ідентифікації	Ідентифіковані Не ідентифіковані	Використовується з метою визнання даного об'єкту
3	Ступінь правової захищеності	Захищені Не захищені	Використовується з метою визнання вартості даного об'єкту
4	Ступінь відчуження	Не відчужені від підприємства Не відчужені від індивіда Відчужені	Використовується з метою визнання даного об'єкту
5	Шляхи надходження	Отримані від інших підприємств Створені самим підприємством	Використовується з метою визнання вартості даного об'єкту
6	Ступінь ліквідності і ризику	Низьколіквідні Високоліквідні	Використовується для цілей аналізу
7	Правова ознака	Права користування природними ресурсами і майном Права на винаходи та інші об'єкти інтелектуальної власності Права користування економічними, організаційними та іншими вигодами	Використовується з метою відображення їх на рахунках

Дослідження питань класифікації нематеріальних активів дає змогу стверджувати про неоднозначність та різноманітність об'єктів нематеріальних активів. Тому було розроблено ознаки класифікації нематеріальних активів, які дозволяють групувати об'єкти нематеріальних активів залежно від мети їх використання.

Зокрема рекомендовано виділяти такі класифікаційні ознаки: термін використання, ступінь ідентифікації, ступінь правової захищеності, шляхи надходження, ступінь ліквідності, правова ознака. Особливого значення дані класифікаційні ознаки набувають при визнанні та формуванні первісної вартості активу, розрахунку амортизації, при їх аналізі та за інших умов.

Рекомендується звести класифікацію нематеріальних активів до трьох груп: права користування ресурсами та іншим майном; права на здійснення окремих видів діяльності і права на об'єкти інтелектуальної власності (рис.3).

Розроблено класифікацію нематеріальних активів за їх видами. Дана

класифікація включає три групи об'єктів, які, в свою чергу, поділяються на підгрупи. Таке групування об'єктів нематеріальних активів дозволить дослідити структуру ресурсного потенціалу підприємства в частині нематеріальних активів, підвищити ефективність інформаційного забезпечення управління нематеріальними активами, визначити ступінь впливу даного виду активів на результати діяльності підприємства.

Висновки. Економічні джерела не містять достатньої кількості різноманітних ознак для можливості класифікації нематеріальних активів. Оскільки в сучасних умовах інноваційного розвитку виробництва перелік об'єктів нематеріальних активів постійно розширюється, удосконалення класифікації названих об'єктів дозволить уникнути викривлення показників обліку господарської діяльності та сформулювати ефективні системи управління нематеріальними активами для підвищення ефективності виробництва.

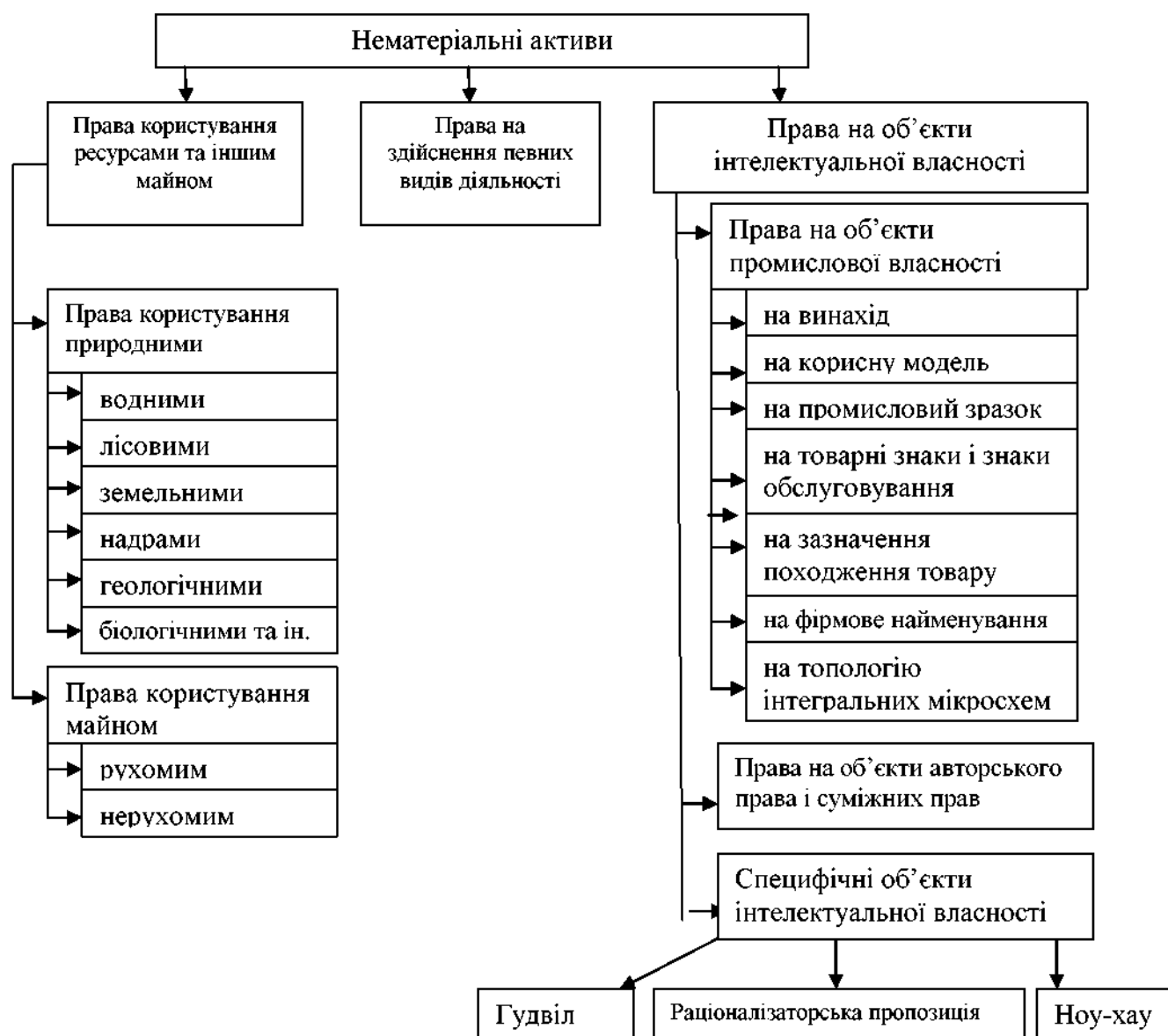

Рис. 3. Класифікація нематеріальних активів за видами

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бігдан І. А. Облік і аудит нематеріальних активів : Х. : ХДУХТ, 2009. — 21 с.
2. Польова Т.В. Облік, аудит і аналіз нематеріальних активів: Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. — Х., 2008. — 19 с. — укр.
3. Бразілій Н. М. Облік і аудит нематеріальних активів (на прикладі підприємств харчової промисловості) Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. — К., 2007. — 20 с. — укр.
4. Мельник Л.Ю. Управління нематеріальними активами та ефективність їх використання на підприємствах АПК ; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. — Д., 2008. — 20 с. — укр.
5. Лещин М. Економічна класифікація економічних ресурсів. // Економіка, фінанси, право. - 2007. - №5. - С.8-12.
6. Бутнік-Сіверський О.Б. Класифікація нематеріальних активів як об'єктів бухгалтерського обліку / Е.Святоцький, В.Гладунов, А.Бутнік-

- Сіверський, Л. Федченко // Інтелектуальна власність. — 1999. — № 3—4. — С. 47—52.
7. Зайцева І.Ю. Управління фінансовою складовою економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] / І.Ю. Зайцева // Інвестиції: практика та досвід. — 2014. — №16. — С. 54-56. — Режим доступу до журн.: <http://www.economy.nauka.com.ua>
8. Нидлз Б. Принципы бухгалтерского учета / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл. Пер. с англ. [Под ред. Я. В. Соколова].

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДУЗТ Полякова О.М.

УДК 325.456

ИЗМЕНЕНИЕ ФОРМЫ СОБСТВЕННОСТИ В ЕСТЕСТВЕННОМОНОПОЛЬНЫХ СТРУКТУРАХ

Косич М.В., к.э.н., доцент (УкрГУЖТ)

Украинская экономика имеет высокий уровень монополизации, 11 % рынка принадлежит естественным монополиям, в деятельности которых в последние годы происходят кардинальные преобразования: изменение формы собственности, корпоратизация и т.д. Железная дорога существует как в государственной, так и частной форме собственности, где успешно функционирует, поэтому форма собственности не причина эффективности их деятельности. Главным, по нашему мнению, является выбор формы управления монопольным объединением.

Ключевые слова: естественная монополия, государственная собственность, частная собственность, конкуренция, железная дорога.

ЗМІНА ФОРМИ ВЛАСНОСТІ У ПРИРОДНЬОМОНОПОЛЬНИХ СТРУКТУРАХ

Косич М.В., к.е.н., доцент (УкрДУЗТ)

Українська економіка має високий рівень монополізації, 11 % ринку належить природним монополіям, в діяльності яких останніми роками відбуваються кардинальні перетворення: зміна форми власності, корпоратизація і т. д. Залізниця існує як в державній, так і приватній формі власності, де успішно функціонує, тому форма власності не причина ефективності їх діяльності. Головним, на нашу думку, є вибір форми управління монопольним об'єднанням.

Ключові слова: природня монополія, державна власність, приватна власність, конкуренція, залізниця.

DIFFERENT OWNERSHIP STRUCTURES IN NATURAL MONOPOLY

Kosych M.V., Candidate of Economic Sciences, associate professor (USU of RT)

The Ukrainian economy has a fairly high level of monopolization, for example, 11% of the market belongs to the natural monopolies that produce significant share of goods in the country, carry out payments to the budgets of various levels and provide a number of jobs. In recent years, the natural monopolies experience drastic transformation: a change in the form of ownership, corporatisation, etc. The world economy provides examples of railways operating successfully both in